

Posudek bakalářské práce

Jméno studenta: Anna Šerbaumová

Název práce: Komentovaný překlad: Hibbert, Christopher, *A Story of England*

Části hodnocení	Počet bodů
A (1-5) ¹ Porozumění, významová správnost, přesnost a úplnost, koherence	1
B (1-5) ² Stylistická vhodnost (adekvátnost originálu a funkci překladu), koheze, AČV	2
C (1-5) ² Technická stránka: Gramatika, pravopis Interpunkce, překlady Převod dat a jmen	1
D (1-5) ² Komentář	2
Body celkem	6
<p>Poznámky hodnotitele a témata k diskusi</p> <p>Překlad je vypracován poměrně pečlivě, a uvádím-li níže příklady nepříliš šťastných formulací, nechci tím snižovat velkou práci, kterou si autorka s překladem dala, ani to neznamená, že podobné věty v českém textu převažují. Pokud se má ovšem autorka stát opravdu dobrou překladatelkou, bude muset věnovat ještě více pozornosti syntaktické stránce překladu. Syntax originálu je na mnoha místech skutečně komplikovaná a někdy je podle mého názoru způsob, jakým autor seskupuje informace do souvětných celků, spíše náhodný než logicky odůvodněný, což samozřejmě práci překladatele nikterak neusnadňuje. S mnoha takovými syntaktickými konglomeráty se autorka vypořádala velmi zdařile – o to víc pak překvapí naprosto zbytečné neobratnosti na místech jiných. Pro syntaxi jejího českého textu je na mnoha místech charakteristické nadměrné množství vztažných vět – je to rys, který vystupuje výrazně už při čtení bez originálu, často esteticky ruší a někdy i komplikuje pochopení významu. Níže uvádím jen několik nejvýraznějších příkladů tohoto jevu, často s dvojstupňovou vztažnou závislostí, která je v češtině zpravidla vnímána jako projev stylistické neobratnosti. Zároveň se u některých z nich snažím ukázat, jak se dá k textu přistupovat jinak:</p> <p><i>From such forts as these, and from other strongholds protected by water rather than ramparts – like Glastonbury which stood on an island surrounded by swamps – Celtic tribesmen raided nearby settlements and carried off prisoners as slaves.</i></p>	

Překlad:

Z těchto pevností a jim podobných tvrzí, které místo valů chránila voda – jako v případě Glastonbury, jež se nachází na ostrově obklopeném bažinami – keltské kmeny přepadaly sousední osady, odkud si odvážely zajatce, z nichž činily své otroky.

(zde by bylo zcela přirozené informace na konci věty řadit za sebou souřadně a nahradit by se dala i předchozí vztážná věta, například formulací *Glastonbury, ostrovního města obklopeného bažinami*).

Takovýchto příkladů, kdy by se (často dvoustupňová) hypotaxe dala nahranit souřadně spojenými hlavními větami, protože jde o prosté líčení po sobě jdoucích dějů, najdeme v textu skutečně mnoho; přitom velmi často překlad ani není ovlivněn vztážnými konstrukcemi v originále:

Shortly afterwards Tostig's men invaded Kent, then sailed up the east coast to pour ashore in Lincolnshire. Defeated by local levies, Tostig retreated north to await the arrival of the King of Norway, whose Scandinavian warriors were soon sailing up the Humber...

Brzy nato vrthli Tostigovi muži do Kentu, odkud podél východního pobřeží dopluli až do hrabství Lincolnshire, kde se vylodili. Po porážce místními odvedenci se Tostig stáhl na sever, kde čekal na norského krále, jehož skandinávští bojovníci zanedlouho připluli po proudu řeky Humber...

Někdy se věty vztážné kombinují s dalšími typy hypotaxe do překomplikovaných souvětí:

Tak vznikla slavná legenda, jež praví, že hledal přístřeší v jedné chalupě, kde mu jakási žena, která ho nepoznala, vyčinila, že jí spálil koláče.

Nosili silné, hrubě tkané haleny, přes které si oblékali pláště, do nichž jim ženy všivaly kožešiny, aby v noci, kdy sloužily jako příkrývky, lépe hřály.

(V tomto posledním příkladu jsme při prvním čtení na pochybách, co či kdo slouží jako příkrývka. Jsou to pláště, ale čistě gramaticky to mohou být stejně dobře kožešiny a – s trochou čtenářské zlomyslnosti – i ženy.)

Pokud se pak k podobnému komplikovanému souvětí přidá například vsuvka v závorce, je výsledný dojem ještě problematictější. V níže uvedeném příkladu se sice autorka podle pravidel AČV snaží umístit jádro sdělení na konec souvětí, ale v pořadí dalších informací už aktuální členění a logiku příliš nesleduje a snaha „napěchovat“ všechny tyto informace do hypotaktických větných konstrukcí před kratičké a velmi obecné réma věty nakonec vyznívá až groteskně:

Za vlády tohoto silného a spravedlivého krále, jenž se oženil s vdovou po Ethelredovi a stal se křesťanem (k radosti mnichů z Ely, kteří „radostně pěli, když král pádloval kolem“), aby si usmířil Angličany, Anglie vzkvétala.

Originál je přitom členěn zcela jinak a překladatelka by zde patrně udělala lépe, kdyby se více přidržela původního řazení informací – jen by se musela vzdát (zcela zbytečné) ambice zachovat souvětí vcelku:

England prospered under Cnut, a firm, just ruler who took pains to conciliate the English, marrying Ethelred's widow and becoming a Christian, much to the pleasure of the monks of Ely who „sang merrily as the King rowed thereby“.

Pod Knutovou vládou Anglie vzkvétala. Byl to silný a spravedlivý panovník a měl velkou snahu si podmaněné Angličany usmířit, což dokázal jak sňatkem s vdovou po Ethelredovi, tak přijetím křtu – velkým zadostiučiněním pro ony mnichy z Ely, kteří podle slov staroanglické písně „radostně pěli, když král kolem plul“.

Obecně platí, že pokud je vztážná konstrukce víceméně jen formálním prostředkem k přiřazení další informace, není nutné a často ani vhodné ji zachovávat (*a firm, just ruler who took pains to conciliate... = he was a firm and just ruler and took pains to conciliate...*). Naopak tam, kde je mezi vedlejší větou či polovětnou konstrukcí a příslušnou větou řídicí těsný a jasně definovaný logický vztah, jako je tomu v této větě s rozvitými participii *marrying a becoming a becoming*, jež konkretizují Knutovy snahy si Angličany usmířit, může se klidně tento vztah vyjádřit hypotaxí, a to i explicitněji než v originále (to samozřejmě platí pro překlad tohoto typu, kde je jasné a přímočaré vyjádření myšlenkových vztahů zpravidla kladem – pro překlad literární platí pravidla jiná a explicitace a zlogičťování v něm mohou mít velmi negativní účinky, jak uvádí už Levý).

Slabost autorky pro hypotaxi a složitou větnou stavbu – či snad spíše obava, že změna hypotaxe originálu na parataxi už je za hranicí „povoleného“ – má ještě další účinek. Na některých místech trochu mění charakter

výpovědi – zatímco z originálu se nám bezprostředně podává vizuální představa, překlad vypovídá spíše o logických vztazích mezi jednotlivými prvky obrazu, než aby „maloval“ obraz samotný:

*Po rozbouřených vodách Severního moře k břehům Británie dorazily lodě s nízkým ponorem **patřící Sasům, kteří používali seax neboli krátký meč...***

Asi lépe:

*Po rozbouřených vodách Severního moře dorazily k břehům Británie lodě s nízkým ponorem **a v nich Sasové s krátkými meči (zvanými) seax...***

Syntax je sice vážným, ale v zásadě jediným významnějším problémem překladu – významovou nepřesnost (a neúplnost) většího rozsahu jsem objevila jen jednou, na straně 21 překladu, a ráda bych, aby ji autorka sama našla a okomentovala.

Komentář je přehledný i obsahově poměrně kvalitní – chtěla bych ale, aby autorka okomentovala a doložila podle mě trochu rozporuplné tvrzení, že český populárně naučný text z oblasti historie se (na jedné straně) „vyznačuje větší vědeckostí a **menší expresivitou a subjektivitou** (str. 33)... a (na druhé straně) že „je takovýto český text stylizován... **často až archaicky**“ a že se v něm „uplatňují i **archaismy či poetismy**“. I použití archaismů – a tím spíše poetismů – je prostředkem expresivity, ba těžko si lze představit prostředek výraznější (jak by asi vypadal populárně naučný historický text psaný Vladislavem Vančurou...).

Práci navrhuji hodnotit známkou výborně nebo velmi dobře, podle průběhu obhajoby.

V Praze dne: 1. 2. 2012

Člen komise: Zuzana Šťastná
(podpis)

- 1 4 nebo 5 bodů znamená, že práce nemůže být doporučena k obhajobě
- 2 5 bodů znamená, že práce nemůže být doporučena k obhajobě